

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 11Co/4/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7715221018
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 12. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Martin Kolesár
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2022:7715221018.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Kolesára a sudcov JUDr. Borisa Brondoša a Mgr. Angeliky Sopoligovej v spore žalobcov: 1/ P. P. X., nar. XX.X.XXXX, bytom K. 8, F., 2/ F. N. E., nar. XX.X.XXXX, bytom Q. 4, F. a 3/ P. E., nar. X.XX.XXXX, bytom Q. 4, F., všetky zastúpené P. Y. Y., advokátkou so sídlom X. XXA, F., proti žalovaným: 1/ G. Y. I., nar. XX.X.XXXX, W. XXX, 2/ P. I., nar. XX.X.XXXX, bytom A. D. 2, P., 3/ U. I., nar. XX.X.XXXX, bytom W. XXX, 4/ Y. M., nar. XX.X.XXXX, bytom Q. XX, X., 5/ P. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom O. XXX, zastúpenej žalovaným v 3. rade a 6/ N. P., nar. X.X.XXXX, bytom U. XXX, o určenie, že vec patrí do dedičstva, o odvolaní žalobkýň proti rozsudku z 8. apríla 2020, č. k. 7C/541/2015-186 Okresného súdu Michalovce

rozhodol:

- I. Potvrdzuje rozsudok.
- II. Stranám nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Michalovce (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) napadnutým rozsudkom zamietol žalobu a nepriznal žalovaným v 1. až 6. rade voči žalobkyniam v 1. až 3. rade nárok na náhradu trov konania

2. Rozhodol tak o žalobe, ktorou sa žalobkyne domáhali určenia, že pozemok evidovaný ako parcela registra „E“ parc. č. XX - zastavané plochy a nádvorí o výmere X.XXX m², zapísaný na liste vlastníctva č. XXXX, nachádzajúci sa v katastrálnom území O., obci O., okrese P. patrí do dedičstva po U. E., nar. XX.X.XXXX, ktorý zomrel dňa XX.XX.XXXX. X. základom takto uplatneného nároku bolo v podstatnom tvrdenie žalobkýň, že predmetný pozemok, ktorý bol pôvodne vedený v pozemnoknižnej vložke č. XXX, je v podielovom spoluvlastníctve štyroch osôb, a to pôvodných žalovaných v 1. až 3. rade, ktorí sú označení ako neznámi vlastníci, a žalovanej v 4. rade. N. v 1. a 2. rade sú podielové spoluvlastníčky pozemku evidovaného ako parcela registra „E“ parc. č. XX zapísaného na liste vlastníctva č. XXX, nachádzajúceho sa v katastrálnom území O., a to každá v podiele X/X k celku, pričom tieto spoluvlastníckce podiely nadobudli titulom dedenia po svojom právnom predchodcovi - otcovi U. E., s tým, že účastníčkou dedičského konania bola aj ich matka (žalobkyňa v 3. rade). Zápisy (spolu)vlastníckych práv k spornému pozemku nezodpovedajú jeho skutočnému užívaciemu a vlastníckemu stavu, keďže tento pozemok tvorí jeden oplotený celok s pozemkom parc. č. 22 zapísaným na liste vlastníctva č. 345 užívaným žalobkyňami a pred nimi ich otcom a manželom U. E.. Na predmetných pozemkoch je postavený rodinný dom so súp. č. XX, zapísaný na liste vlastníctva č. XXXX, ktorého podielovými spoluvlastníkmi sú žalobkyne v 1. a 2. rade, každá v podiele X/X k celku. Vlastnícke právo k spornému pozemku nadobudol právny predchodca žalobkýň titulom vydržania podľa Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. v dôsledku dlhodobej, nerušenej a všeobecne rešpektovanej držby, do ktorej vstúpil v roku XXXX jeho starý otec titulom kúpy. Poručiteľ U. E. sa ujal držby predmetnej parcely v roku 1956 na

základe ústneho odovzdania od svojho otca, ktorý mu nehnuteľnosť prenechal z dôvodu zhoršeného zdravotného stavu, a ktorý ju predtým po svojom otcovi ako pôvodnom vlastníkovi taktiež dobromyseľne a nerušene užíval. Nadobudnutie vlastníckeho práva k predmetnej parcele právnym predchodcom žalobkýň - U. E. titulom vydržania konštatoval už rozsudok Okresného súdu Michalovce, sp. zn. 7C 342/1981-34 zo dňa 30.12.1981, ktorý nadobudol právoplatnosť 22.2.1982. Tento rozsudok však nebol zapísaný do vtedajšej evidencie nehnuteľností v dôsledku zmien údajov v nej, nakoľko bol vyhlásený v čase tvorby novej mapy veľkej mierky, tzv. THM, z ktorého dôvodu sa stal „nevykonateľným“ z pohľadu možného zápisu do katastra. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení žalobkyne odôvodnili tým, že sú dedičky po pôvodnom vlastníkovi.

3. Súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku vyšiel zo skutkových tvrdení strán, pričom na takto ustálený skutkový stav aplikoval ustanovenia § 115, § 118, § 145 ods. 1 a 2, § 566 ods. 1 a 2 zákona č. 141/1950 Zb. Občianskeho zákonníka, § 129 ods. 1 a 2, § 133 ods. 1 a 2, § 134 ods. 1 až 24 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení noviel (ďalej len „OZ“) a § 137 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), z ktorých, po skonštatovaní procesnej prípustnosti žaloby a podmienok stanovených pre vydržanie vlastníckeho práva, vyvodil záver o jej nedôvodnosti, keď uviedol, že žalobkyne nepreukázali žiadnym listinným dôkazom ani svedeckou výpoveďou svoje tvrdenia o nadobúdacích dôvodoch, t.j. kúpnej zmluve z roku 1879, resp. vydržaní tejto nehnuteľnosti postupne U. E., U. E. a potom ich otcom U. E., ktorý sa mal ujať držby tejto nehnuteľnosti v roku 1956 na základe neformálneho ústneho odovzdania od svojho otca. Poukázal na rozdiel medzi prejednávanou vecou a vecou vedenou na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 7C 342/1981, keď predmetom konania v oboch prípadoch bolo síce určenie vlastníckeho práva k tej istej nehnuteľnosti, avšak vo veci 7C 342/1981 iba k jej geometrickým plánom odčlenenej časti vo výmere 501 m², z čoho vyvodil záver, že rozsudok Okresného súdu Michalovce, sp. zn. 7C 342/1981-34 zo dňa 30.12.1981 „nepreukazuje existenciu titulu držby poručiteľa žalobkýň“, keďže právny predchodca poručiteľa žalobkýň v roku 1879 odkúpil (iba) 1/3 nehnuteľnosti. S poukazom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 5Cdo 260/2008 uzavrel, že žalobkyne nepreukázali existenciu skutočnosti, od ktorej by sa mohlo objektívne vyvodzovať, že podkladom držby poručiteľa žalobkýň a jeho právnych predchodcov bol právom uznávaný titul oprávnenej držby, ktorým (titulom) nie je oplotenie pozemku, jeho užívanie žalobkýňami alebo platenie dane z nehnuteľnosti. Rozhodnutie o trovách konania súd prvej inštancie odôvodnil s poukazom na ust. § 255 ods. 1 CSP plným procesným úspechom žalovaných v spore, ktorí si však náhradu trov konania neuplatnili.

4. Proti tomuto rozsudku podali žalobkyne odvolanie s návrhom, aby ho odvolací súd zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, eventuálne zmenil a žalobe vyhovel. V odvolaní žalobkyne namietali nesprávnosť skutkových záverov a právneho posúdenia veci. Zopakovali nimi tvrdený skutkový stav a síce, že právny predchodca žalobkýň splnil všetky podmienky nadobudnutia vlastníckeho práva k predmetnej parcele vydržaním v dôsledku dlhodobej, dobromyseľnej a nerušenej držby, ktorej sa ujal v roku 1956 na základe ústneho a neformálneho odovzdania od svojho otca U. E., ktorému ju takisto neformálne odovzdal (asi) v roku 1936 jeho otec (t.j. starý otec poručiteľa) U. E., ktorý ju kúpil približne v roku 1879, o ktorých skutočnostiach vedia z ústneho podania poručiteľa s tým, že tieto prevody neboli pozemnoknižne vykonané. Doplnili, že „parcela neprešla dedičským konaním“. Vo vzťahu k spôsobu právneho posúdenia veci skonštatovali, že vlastnícke právo k spornému pozemku nadobudol poručiteľ U. E. k 1.1.1961 so zreteľom na ustanovenie § 566 ods. 1 tzv. Stredného občianskeho zákonníka, teda po uplynutí 10 ročnej vydržacej lehoty počítanej od 1.1.1951. Zdôraznili, že predmetná nehnuteľnosť dlhodobo slúžila na uspokojovanie bytovej potreby rodiny E., nakoľko sa na nej nachádza ich rodinný dom, a prirodzene v dobrej viere ju považovali za vlastníctvo ich rodiny a nezaujímal sa o jej právny stav. Poukázali na to, že žalovaní vecne a právne relevantne nespochybnili ich nárok, o tomto pozemku nerozhodovali a neužívali ho. Popísali historický vývoj užívania nehnuteľností v Rakúsku, Rakúsko-Uhorsku a Československu. V ďalšom zhodnotili výpovede žalovaných. Uzavreli, že ich dobromyseľnosť spočíva v oplatení a ich výlučnom a dlhodobom užívaní spornej nehnuteľnosti, ktorá slúži na uspokojovanie bytovej potreby ich rodiny, ako aj v nepodíelaní sa žalovaných na výkone práv vyplývajúce z formálneho podielového spoluvlastníctva k tejto nehnuteľnosti, na ktorú si (žalovaní ani ich právni predchodcovia) nikdy nerobili žiadne nároky. Svojimi odvolacími námietkami poukazujúcimi na to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a vytýkajúcimi nesprávne právne posúdenie veci, žalobkyne podľa posúdenia odvolacieho súdu uplatnili odvolacie dôvody podľa ust. § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP. Odvolací súd pre úplnosť poznamenáva, že v zmysle ust. § 380 ods. 2 CSP na vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok, musí prihliadať, aj keď

neboli v odvolacích dôvodoch uplatnené. Naproti tomu, vo vzťahu k ostatným odvolacím dôvodom, je odvolací súd podľa ust. § 380 ods. 1 CSP viazaný ich vymedzením v odvolaní, a preto na iné pochybenia súdu prvej inštancie, ktoré by mohli byť v súlade s ust. § 365 CSP dôvodom na podanie odvolania, odvolací súd pri svojom rozhodnutí o odvolaní prihliadať nemôže, aj keby takéto porušenia zistil (por. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H.Beck, 2016, 1269s).

5. Žalovaný v 1. rade sa vo vyjadrení k odvolaniu stotožnil s napadnutým rozsudkom, ktorý považuje za vecne správny. Navrhol, aby ho odvolací súd potvrdil.

6. Žalobkyne v odvolacej replike zotrvali na svojej odvolacej argumentácii.

7. Žalovaný v 1. rade v odvolacej duplike opätovne skonštatoval, že žalobkyne nepreukázali existenciu titulu držby.

8. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalobkýň ako podané včas (§ 362 CSP), oprávnenými osobami (§§ 359 až 361 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné (§§ 355 až 358 CSP), bez nariadenia pojednávania (§385 ods. 1 a contrario CSP), v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 CSP a z hľadiska uplatnených odvolacích dôvodov a dospel k záveru, že nie je (odvolanie) dôvodné. Tento rozsudok bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 28.12.2022 po predchádzajúcom oznámení miesta a času tohto procesného úkonu na úradnej tabuli a na webovej stránke tunajšieho súdu, pri zachovaní lehoty podľa ust. § 219 ods. 3 CSP.

9. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku, a preto v súlade s ust. § 387 ods. 2 CSP v odôvodnení ťažiskovo konštatuje, že dôvody, na ktorých podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku spočíva rozhodnutie súdu prvej inštancie, považuje za vecne správne (§ 387 ods. 1 a 2 CSP) a tiež úplné z hľadiska všetkých kľúčových otázok nastolených v priebehu konania pred súdom prvej inštancie oboma procesnými stranami (§ 387 ods. 3 veta prvá CSP). Len na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia, reagujúc tým zároveň na podstatné argumenty žalobkýň v odvolaní (§ 387 ods. 3 veta druhá CSP), odvolací súd dodáva:

10. Odvolaním uplatnený odvolací dôvod podľa ust. § 365 ods. 1 písm. f) CSP sa týka chyby v zisťovaní skutkového stavu veci spočívajúcej v tom, že skutkové zistenie, ktoré bolo podkladom pre rozhodnutie súdu je nesprávne, to znamená musí ísť o skutkové zistenie, na základe ktorého vec posúdil po právnej stránke, a ktoré je nesprávne, lebo nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, pričom medzi chybami skutkového zistenia a chybami právneho posúdenia je úzka vzájomná súvislosť, keďže príčinou nesprávnych (nedostatočných) skutkových zistení môže byť chybný právny názor, v dôsledku ktorého súd zisťoval iné skutočnosti, prípadne zisteným skutočnostiam prisudzoval iný právny význam. Skutkové zistenie nezodpovedá vykonaným dôkazom, ak výsledok hodnotenia dôkazov nie je v súlade s ust. § 191 CSP, a to vzhľadom na to, že buď súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov strán nevyplynuli, ani inak nevyšli počas konania najavo, alebo opomenul rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané alebo vyšli počas konania najavo. Nesprávne sú i také skutkové zistenia, ktoré súd založil na chybnom hodnotení dôkazov. Ide o situáciu, keď je logický rozpor v hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov strán alebo, ktoré vyšli najavo inak, z hľadiska závažnosti (dôležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálne vierohodnosti alebo, keď výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z ust. § 191a nasl. CSP.

11. Rozsudku súdu prvej inštancie nemožno vzhľadom na dôvod zamietnutia žaloby vytknúť nedostatočné zistenie skutkového stavu, ani to, že by súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov sporových strán nevyplynuli, že by opomenul niektoré rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo že by v jeho hodnotení dôkazov bol logický rozpor, prípadne, že by výsledok jeho hodnotenia dôkazov nezodpovedal tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z ust. § 192, § 193, § 194, § 205 CSP. Súdu prvej inštancie v tomto smere nie je možné vytknúť žiadne pochybenie, a preto nie je ani dôvod na polemizovanie s jeho skutkovými závermi.

12. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav, to znamená vyvodzuje zo skutkového zistenia, aké práva a povinnosti majú strany podľa príslušného právneho predpisu. Nesprávnym právnym posúdením veci je jeho omyl pri aplikácii práva na zistený skutkový stav (skutkové zistenie), pričom o mylnú aplikáciu právnym predpisom ide vtedy, ak použil iný právny predpis, než ktorý mal správne použiť alebo aplikoval správny predpis, ale nesprávne ho vyložil, prípadne ho na daný skutkový stav inak nesprávne aplikoval (z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil nesprávne právne závery o právach a povinnostiach strán sporu).

13. Súd prvej inštancie na zistený skutkový stav použil správny predpis, správne ho aj vyložil a aplikoval, to znamená, z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil správne závery o právach a povinnostiach strán sporu, na čom nič nemenia ani skutočnosti uvedené v odvolaní žalobkyní.

14. Žalobkyne svojimi odvolacími námietkami nastolili predmetom odvolacieho prieskumu správnosť záveru súdu prvej inštancie o nepreukázaní existencie vlastníckeho práva ich právneho predchodcu k spornému pozemku v čase jeho smrti. Ich odlišné nazeranie na uvedenú otázku je vystavané na presvedčení, že ústne a neformálne odovzdanie predmetného pozemku otcom poručiťa poručiťovi niekedy v roku 1956 je nadobúdacím dôvodom, ktorý, spolu s jeho ohraničením plotom a nerušeným užívaním poručiťom a jeho rodinou, objektívne mohol vyvolať dobrú vieru poručiťa, že mu predmetný pozemok patrí. Táto ich predstava, ale nie je správna.

15. Súd prvej inštancie sa dostatočne a presvedčivo vysporiadal s týmito argumentom žalobkyní a tiež zrozumiteľným, presvedčivým a dostatočne odôvodneným spôsobom formuloval svoje závery o nepreukázaní existencie skutočnosti, od ktorej by sa mohlo objektívne vyvodzovať, že podkladom držby poručiťa žalobkyní a jeho právnych predchodcov bol právom uznávaný titul oprávnenej držby. Odvolací súd na tieto závery, ktoré majú dostatočnú teoreticko-právnu oporu a zodpovedajú tiež pravidlám právnej logiky, poukazuje a v celom rozsahu sa s nimi stotožňuje.

16. V procesných súvislostiach odvolací súd k dôvodom napadnutého rozsudku dodáva, že súdna prax akceptuje žaloby, ktorými sa dedič domáha určenia, že tá - ktorá vec patrí do dedičstva po poručiťovi. Žaloba na určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiťovi, nepredstavuje tzv. inú žalobu, ktorá v ustanovení § 80 O.s.p. nie je uvedená, ale ide o žalobu podľa § 80 písm. c/ O.s.p. (teraz § 137 písm. c/ CSP), ktorá sleduje ochranu vlastníckeho práva. V konaní o takých žalobách ide o posúdenie, či poručiť bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. Požadované určenie sa tu vzťahuje ku dňu smrti poručiťa a okolnosti, ktoré nastali po tomto dni, nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu. Treba dodať, že ak súd vyhovie žalobe požadujúcej uvedené určenie a vec je následne prejednaná v konaní o dedičstve ako majetok poručiťa, nepotvrdzuje rozhodnutie o dedičstve (osvedčenie o dedičstve), že dedič je v súčasnosti vlastníkom veci. Po smrti poručiťa môžu vo všeobecnosti nastať právne skutočnosti, s ktorými právny poriadok spája vznik vlastníctva niekoho iného (napríklad vydržaním); v konaní, v ktorom sa zisťuje, či určitá vec bola v čase smrti poručiťa v jeho vlastníctve, sú však takéto (neskoršie) skutočnosti právne bezvýznamné (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 16. 12. 2010, sp. zn. 3 Cdo 154/2010, uznesenie Najvyššieho súdu SR z 16. 12. 2008, sp. zn. 1 Cdo 26/2007).

17. Skutočnosť, že prípadné určenie, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva, nemôže vyvolať zmenu v zápise vlastníkov v katastri nehnuteľností, nevedie striktne k záveru, že sa tým žiadnym spôsobom nezmení právne postavenie žalobcu. Naopak, práve meritórne posúdenie existencie vlastníctva právneho predchodcu žalobcu k sporným nehnuteľnostiam môže zmeniť jeho právne postavenie, keďže jedine jeho úspech v konaní o jeho návrhu mu umožní uplatnenie svojich prípadných nárokov voči subjektom, ktoré boli alebo sú stále vedené v katastri nehnuteľností ako vlastníci spornej nehnuteľnosti. Opačný záver by znamenal denegatio iustitiae v prípadoch, ak po smrti poručiťov dôjde k právnym úkonom, ktorých predmetom je nakladanie s majetkom, ktorý patril poručiťovi ku dňu jeho smrti. (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 482/2013 z 11. decembra 2013).

18. V rovine hmotnoprávneho posúdenia odvolací súd poznamenáva, že predpokladom vydržania je skutočnosť, že držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec alebo právo patrí. Posúdenie toho, či držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí, nemôže vychádzať len z posúdenia subjektívnych predstáv držiteľa. Dobromyseľnosť držiteľa musí byť posudzovaná aj z objektívneho hľadiska, t.j., či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte požadovať, mal alebo

mohol mať pochybnosti, že užíva nehnuteľnosti, ktorých vlastníctvo nenadobudol. Oprávnená držba sa nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod, stačí ak tu bol i domnelý právny dôvod (titulus putativus), teda ide o to, aby držiteľ bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu taký právny titul svedčí (rozhodnutie najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/287/2006). Pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ objektívne mohol byť presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018; uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/210/2019 z 12. 8. 2021; zdroj: nsud.sk; tvorba právnej vety: najpravo.sk).

19. Vydržanie, resp. vy-držanie - dlhé držanie, je starý (usucapio), praktický a špecifický spôsob nadobúdania vlastníckeho práva. Plynutím času sa tu subjektívne právo neoslabuje, ale naopak, nadobúda sa. Účelom vydržania je v prvom rade ochrana jednoznačnosti majetkových právnych vzťahov, teda snaha, aby každá relevantná vec mala riadne fixovaného vlastníka.

20. Vydržanie môže byť z ľudského hľadiska veľmi delikátnym inštitútom, pretože sa môže stať, že authority v (ne)súlade so zákonom nepriznajú vlastnícke právo držiteľovi, ktorý si vytvoril k spornej veci dlhoročný sentiment, pričom často aj okolie spája danú vec s držiteľom. Alebo naopak, nemenej problematické môže byť vydržanie na základe sporných dôkazov proti knihovnému vlastníkovi.

21. Predmetná vec si vyžaduje dôkladné porozumenie inštitútu vydržania. Vývoj nášho objektívneho práva vydržania, držby a práva vlastníctva nehnuteľností je veľmi diskontinuitný a táto skutočnosť spôsobuje výkladové problémy

22. V prvom rade sa v priebehu času menili parametre držby [porov. BLAHO, R. Vlastnícke právo a držba v československom občianskom práve v rokoch 1950 - 1983 (Historickoprávna štúdia). In: Právny obzor. 2008, roč. 91, č. 4, s. 267 - 282.]. Podľa slovenského, resp. uhorského práva iustus titulus (právny dôvod) nebol podmienkou držby na rozdiel od práva českého, resp. rakúskeho. K vydržaniu postačovala 32 ročná držba bona fides (Kúria, č. 1121/1889). V českých krajinách podľa OZO riadne vydržanie právny titul vyžadovalo, avšak pre mimoriadne vydržanie s požiadavkou dvojnásobnej vydržacej lehoty postačovalo faktické dobromyseľné držanie. Mimoriadne vydržanie bolo znovuzavedené aj do súčasného nového českého občianskeho zákonníka (zákon č. 89/2012 Sb.).

23. V „strednom“ občianskom zákonníku (1950 - 1964) má pôvod dnešný pojem oprávnenej držby viazanej na dobromyseľnosť s ohľadom na všetky okolnosti. V týchto rokoch 1950 - 1964 sa pozemkové vlastníctvo prevádzalo len zmluvne bez knihovného zápisu. V súvislosti so združstevňovaním sa podľa všetkého zrušila zásada superficies solo cedit. Občiansky zákonník z roku 1964 do veľkej novely z roku 1982 vydržanie nepoznal a nepoznal ani držbu. Držba sa odvodzovala len výkladom. Aj samotné pozemkové vlastníctvo, resp. presnejšie množina vzťahov fyzických osôb, ktorých predmetom bol pozemok, sa delilo jednak na ustupujúce tradičnejšie súkromné vlastníctvo a na právo osobného užívania pozemkov (K uvedenému deleniu porov.: „Reflexí na nepřekonaný problém s vymezením jednotlivých vlastnických forem pak bylo ustanovení § 490 odst. 2. OZ Podle jeho dikce mohli nezastavěné stavební pozemky (v súkromnom vlastníctve, pozn.) občiané prevádět jen na stát nebo na socialistickou organizaci. Pozadí toho ustanovení souviselo s komunistickou premisou, podle níž jakákoli půda (jakožto výrobní prostředek) nemůže být předmětem osobního vlastnictví, resp. může být pouze ve státním či družstevním vlastnictví, případně v soukromém vlastnictví. Jelikož v 60. letech začala v důsledku fenoménu chataření a související poptávky po stavebních pozemcích narůstat frekvence obchodování se soukromými stavebními pozemky (jelikož stát tuto poptávku nebyl schopen uspokojit), mělo uvedené ustanovení těmto obchodním praktikám zamezit. Nezastavěné stavební pozemky bylo bez dalšího dovoleno zcizovat pouze mezi příbuznými v řadě přímé a mezi sourozenci. Z dikce uvedeného ustanovení nicméně bylo v praxi dovozováno, že pokud nelze vůči třetím osobám zcizovat nezastavěné stavební pozemky, pak se připouští převod zastavěných stavebních pozemků. Navíc mezi státními notáři, na jejichž registraci smlouvy o převodu nemovitosti byly vázány translační účinky, se postupně vyvinula praxe, kdy za zastavěný pozemek se považoval takový, na kterém byla stavba postavená ve výši alespoň jednoho metru nad okolní terén...“ In: BĚLOVSKÝ, P. Občianské právo. In:

BOBEK, M. - MOLEK, P. - ŠIMÍČEK, V. (eds.) Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví. Brno : Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, 2009, s. 439. Dostupné na internete: <http://www.komunistickepravo.cz>).

24. Od roku 1982 bolo vydržanie opätovne zavedené, dokonca so spätnými účinkami. Vydržovalo sa do vlastníctva štátu, ale s nárokom na získanie práva osobného vlastníctva, ktoré sa po novele zákonom č. 519/1991 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky súdny poriadok a notársky poriadok, v znení neskorších predpisov ex lege transformovalo na právo vlastnícke. Podmienkou prevodu nehnuteľností bola v rokoch 1964 - 1992 registrácia štátnym notárstvom s tým, že zápis na vtedajšej geodézii mal len evidenčný charakter. Dobová registrácia bola skôr hmotnoprávnym povolením štátu k prevodu než intabuláciou. V roku 1993 bývalé štátne notárstva zanikli. Katastrálne úrady začali rozhodovať o intabulácii, a to na rozdiel od tradičného stredoeurópskeho modelu, podľa ktorého sú nehnuteľnosti zapisované registrovými súdmi.

25. Na pojem oprávnenej držby, ktorá je podmienkou vydržania sa vyvinuli dva v podstate protichodné právne názory. Prvý (skorší) právny názor akcentuje fakticitu a pocit neškodenia. Tento názor vychádza z definície podľa dobového stanoviska najvyššieho súdu sp. zn. Cpj 51/84 (R 45/86), podľa ktorého „dobrá víra je presvedčení nabyvateľa, že nejedná bezprávne, keď si napr. prisvojuje určitú vec. Jde teda o psychický stav, o vnútorné presvedčení subjektu, ktoré samo o sobe nemôže byť predmetom dokazovania. Predmetom dokazovania môžu byť skutočnosti vonkajšieho sveta, jejichž prostredníctvom sa vnútorné presvedčení prejavuje navenok, teda okolnosti, z nichž lze dovodiť presvedčení nabyvateľa o dobrej viere, že mu vec patrí (§ 132a odst. 1 o.z.). Navrhovateľ, ktorý sa dovoláva ochrany podľa ustanovení § 132 o.z. musí (mimo iné) tvrdiť okolnosti, z nichž bude vyplývať dobrá víra; jej existenciu však samu o sobe prokazovať nebude. V tomto smere má však povinnosť dokazovať uvedené okolnosti a snáži v dôsledku toho nepriaznivé následky nesplnenia tejto povinnosti. Okolnosťami, ktoré budú svedčiť pro záver o existencii dobrej viery, budú zpravidla okolnosťami týkajúcimi sa právneho dôvodu nabytí a svedčiacimi o poctivosti nabyvateľa. Na rozdiel od prokazovania vlastníctví nebude treba, aby prokazoval platný právny dôvod nabytí, riadny prechod vlastníctví, ale len okolnosti svedčiaci o poctivosti nabytí. V tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctví a ochranou držby.“ Z praktického hľadiska možno uviesť, že dobové vzory právnych podaní pre občanov (Handl, V. a kol. Bratislava : Obzor, 1987, s. 146.) priamo predpokladali, že vydržanie slúži na nápravu formálnych chýb prevodov nehnuteľností.

26. Na tento právny názor v polovici deväťdesiatych rokov explicitne nadväzuje rozhodnutie, judikát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 117/94 (R 44/96), ktorého výklad považuje Ústavný súd SR v súčasnosti za ústavne konformný, podľa ktorého «K oprávnenej držbe (pozemkov) došlo... po dohode o ich kúpe, o ktorej súdy nemali pochybnosti. Skutočnosť, že nedošlo k perfektnej, teda k platnej kúpnej zmluve, na posudzovanie oprávnenosti tejto držby to nemalo podstatný vplyv. Platnosť nadobúdacieho právneho titulu je rozhodujúci len pri prevode vlastníctva na základe právneho úkonu. O takúto formu nadobudnutia vlastníctva v prejednávanej veci však nešlo, ako na to správne poukázal už odvolací súd, ale nadobúdacím titulom bolo vydržanie. Pri posudzovaní nadobudnutia vlastníctva vydržaním môže byť prípadný iný úkon ohľadne spornej veci iba okolnosťou, svedčiacou o dobromyseľnosti (bona fidae) držiteľa veci. Na rozhodné okolnosti pre vydržanie vlastníctva poukázala aj konštantná judikatúra súdov ešte pred účinnosťou novely Obč. zákonníka - zák. č. 509/1991 Zb. konštatovaním, že „Na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude treba, aby nadobúdateľ preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia - riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia, v tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby“ (Zb. rozh. č. 45, zoš. 9-10/1986 str. 193). K počiatku oprávnenej držby (k prechodu od počiatkovej predchádzajúcej detencie predmetných pozemkov) u nadobúdateľov - ako to vyplýva z výsledkov vykonaného dokazovania, došlo podľa názoru dovolacieho súdu najneskôr 17. mája 1953, kedy došlo k prvej platbe. Preto treba považovať za správny právny záver prvostupňového súdu, že už v roku 1953 začala plynúť 10-ročná vydržacia lehota nepretržitej držby, pôvodnou vlastníčkou ničím nenarušovanej, ani spochybnovanej, ale ani inými tretími osobami.» Tento právny názor v literatúre hájil sudca najvyššieho súdu JUDr. J. Štefanko (Vydržanie ako právny titul nadobudnutia vlastníctva k nehnuteľnosti v nesporovom konaní In: Ars Notaria 4/2001, s. 18; Započítanie vydržacej doby pred 1. januárom 1992. In: Ars Notaria 2/1998, s. 24.; nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018).

27. Podľa obyčajového práva platného na území Slovenska do 31. decembra 1950 (Svoboda, J. a kol.: Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy, V. vydanie, Eurounion, Bratislava 2005, s. 205, obdobne rozhodnutia Z IV (s. 163 ods. 1/, R 65/1975) vlastnícke právo k nehnuteľnosti nadobudol ten, kto mal nehnuteľnosť po dobu 32 rokov ako svoju pokojne v držbe (proti štátu a cirkvi sa vyžadovala ešte dlhšia vydržacia doba, a to 100 a 40 rokov). Bolo to tak napriek tomu, že v pozemkovej knihe, ktorá v tom čase mala nielen registračný, ale aj právotvorný charakter, bol ako vlastník zapísaný niekto iný. K takým prípadom dochádzalo napríklad vtedy, keď prevod vlastníctva k nehnuteľnosti na základe zmluvy uzavretej za platnosti obyčajového práva (často už stratenej) nebol na nadobúdateľa v pozemkovej knihe zapísaný. V takom prípade vlastnícke právo na nadobúdateľa len na základe zmluvy nemohlo prejsť. To však dôvodne mohlo v užívateľovi vyvolať presvedčenie o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti, čo potom svedčilo o jeho oprávnenej držbe ako jednej z podmienok nadobudnutia vlastníckeho práva. Vlastnícke právo nehnuteľnosti však nemohol vydržať ten, kto nebol dobromyseľný pri začiatku svojej držby, a teda vedel, že nehnuteľnosť nadobudol bezprávne. Pri skutočnej držbe sa vždy predpokladalo, že je po práve a opak sa musel dokazovať. Z citovaných prameňov vyplýva, že obyčajové právo platné na území Slovenska do 31. decembra 1950 poznalo aj vydržanie nehnuteľnosti v prípade, ak bola uzavretá zmluva o prevode nehnuteľnosti, ktorá však nebola do pozemkovej knihy zapísaná (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 63/2009 z 26. mája 2009).

28. Vo svetle týchto právno-teoretických východísk má aj odvolací súd za to, že žalobkyne v konaní jednoznačne a bez pochybností nepreukázali, že poručiteľ U. E., nar. XX.X.XXXX mohol byť objektívne presvedčený o tom, že predmetný pozemok (v celej jeho výmere) nadobudol poctivým spôsobom, keďže relevantnou okolnosťou svedčiacou o poctivosti nadobudnutia pozemku (domnelým právnym dôvodom) malo byť podľa tvrdenia žalobkýň (len) jeho ústne a neformálne odovzdanie zo strany otca poručiteľa, teda akýsi jednostranný právny úkon, ktorý v tom čase (1956) nebol právne aprobovaným dôvodom nadobudnutia vlastníckeho práva spôsobilým založiť dobrú vieru držiteľa.

29. Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že uplatnené odvolacie dôvody podľa ust. § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP v prejednávanej veci neboli preukázané a odvolanie podané žalobkýňami nie je dôvodné, a preto napadnutý rozsudok vo výrokoch o zamietnutí žaloby, ako aj v súvisiacom výroku o trovách konania, ktorý má základ v plnom procesnom úspechu žalovaných v spore, ako vecne správny podľa ust. § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil.

30. Podľa ust. § 396 ods. 1 CSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie.

31. Podľa ust. § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

32. V odvolacom konaní mali žalovaní plný procesný úspech, a preto im v súlade s citovanými zákonnými ustanoveniami vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobkýňam, ktoré boli v odvolacom konaní neúspešné. Nakoľko podľa obsahu spisu žalovaným v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli a ich vynaloženie nemožno ani rozumne predpokladať, odvolací súd rozhodol o trovách odvolacieho konania tak, že stranám nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

33. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné (§ 355 CSP).

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak: a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane,

aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP). Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak: a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP). Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP). Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1, 2 CSP). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Táto povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP)